

Michel Foucault: Archeologie vědění

Workshop 24.5.2019

Anotace

1. PhDr. Miloš Kriššák, Ph.D.: Foucaultova archeologie jako výzva pro umělou inteligenci (Zpráva o stavu výzkumu) 14:30

Hubert Dreyfus, znalec Foucaultova díla a zároveň filosof i kritik umělé inteligence, se domníval, že díky umělé inteligenci můžeme vystavovat naše filosofické dohady testu skutečnosti. V tomto duchu se snažím proměnit archeologii vědění, tj. určitou realizovanou teorii diskursu, do podoby počítačové teorie diskursivity. Ve svém příspěvku poukážu jak na některé teoretické komponenty průniku archeologie a informační vědy, tak i první pracovní verzi webové aplikace, která zpracovává historický archiv algoritmy strojového učení.

2. Doc. Josef Fulka, Ph.D. : Foucaultova atonální logika 15:00

Výraz "atonální logika" používá Gilles Deleuze ve své foucaultovské monografii v souvislosti s Foucaultovou archeologickou metodou. V příspěvku se zamyslíme nad relevancí této metafory a nastíníme některé její implicitní důsledky.

3. Mgr. Vojtěch Hladký Ph.D.: Michel Foucault a Jean-Pierre Vernant, dva myšlenkoví soupeřníci 15:30

Pro lepší pochopení podstaty a cílů Foucaultovy archeologické metody není od věci zasadit ji do širšího myšlenkového kontextu. Francouzský filosof Jean-Pierre Vernant je bezesporu jeden z nevlivnějších autorů, který se v 2. polovině XX. století věnoval zkoumání mýtu a náboženství. Způsob, kterým přistupuje k antickým textům, má však řadu styčných ploch s Foucaultovým projektem. Vedoucí linií jeho úvah je totiž snaha o rekonstrukci jakéhosi „ideologického pole“, které je zasazeno do konkrétní sociální situace řecké obce. V této perspektivě pak Vernant sleduje vztahy a interakce mezi mýtickým a racionálním myšlením, včetně rodící se filosofie, vědy či řady technologických znalostí a inovací. Přitom se, podobně jako Foucault, musí – alespoň implicitně – vyrovnat s tehdejšími strukturalistickými a psychologickými diskusemi.

4. Mgr. Jiří Růžička Ph.D.: Od „pozitivismu“ ke strategii. Perspektivy Foucaultovy archeologie.

Foucaultova archeologická „metoda“ (přinejmenším v té podobě, v níž je prezentována v Archeologii vědění) se prezentovala jako metoda „pozitivistická“, která ke zkoumaným řečovým performancím nic nepřidává, nic z nich neeliminuje, nijak je neinterpretuje, ale pouze popisuje holý fakt, „že“ je něco řečeno. Samotný tento moment se stal tradičním terčem kritiků různých proveniencí, kteří archeologii vytýkali falešný objektivismus, neschopnost ospravedlnit vlastní, výchozí perspektivu analýzy a zvláště neschopnost vysvětlit podmínky možnosti změny analyzovaných (ne)diskursivních formací. Některé z těchto výtek Foucault posléze adresoval ve své koncepci genealogie a „ontologie nás samých“, které se ovšem zdají být perspektivami vůči archeologii vnějšími (přinejmenším viděno čistě z metodologického hlediska). Náš příspěvek se zamyslí na jedné straně nad (historickým) významem a funkcí tohoto Foucaultem s notnou

dávkou provokace akcentovaného pozitivismu. Na druhé straně se pokusí o pozitivní řešení, které bude hledat v možnostech samotné archeologické metody, a to zvláště na základě Foucaultových přednášek z pozdních 70. let.

5. Mgr. Ondřej Váša Ph.D.: „Nebe, jež probleskuje skrze mřížku všech astronomií“

Opustíme Archeologii vědění (1969), sotva jsme ji otevřeli, a po krátké zastávce u Slova a věcí (1966) a jejich prózy světa, jenž „zobrazoval sebe sama“ a jehož „tváře se zrcadlily ve hvězdách“, si přesedneme k Agambenovi a jeho četbě Warburga. Jakými signaturami se vyznačují Warburgovy hvězdy, vepsané do stropů německých planetárií? A pakliže bude řeč o Warburgově svébytné archeologii astronomického nerozumu, co když se Warburg ve skutečnosti štítil racionálního nebe, které na astrologii vydobyl?

6. Bc. Simona Raševová: Michel Foucault a filozof? Nie, sofista !

S nástupom na Collège de France (1970) Michel Foucault s určitým odstupom charakterizuje svoje doterajšie i nadchádzajúce štúdie ako postupné zbieranie fragmentov morfológie vôle k vedeniu. V tomto období číta Nietzscheho spis "O pravde a lži ve smyslu nikoli morálním" aj vďaka ktorému následne podniká historicko-kritický exkurz do antiky za účelom vystopovať diskurzívnu udalosť, ktorá konštitovala našu vôľu k pravde - korešpondenčný model pravdy. Než sa však spolu s Foucaultom vrátíme do antického Grécka, pokúsime sa v *Archeológii vedenia* identifikovať súbor prvkov, na pomedzí ktorých tematizuje problém pravdy (a moci) a ktoré ho v konečnom dôsledku povedú k sformulovaniu konceptu režimov pravdy, centrálneho pre všetky nasledujúce štúdie.